

En Fiskehistoria

av Andreas Ingo

Den trettioåriga mannen vaknade yrvaket, segt, uttröttad ifrån en längre dvala. Han bodde på en befolkad ö som sades ligga långt borta från kända rum och tider. Bodde i en timrad stuga en bit från en mindre by. En byhövding fanns på denna ö. Och ön omringades av skär, vikar och öppna stråk där lokalbefolkningen fiskade när den inte skötte mindre odlingar och åkrar.

Mannen hette Billy, ett namn han fått av sina döda föräldrar. Han bodde för sig själv i en timrad stuga. Dagarna var långa och arbetspassen få. Han skötte några vinbärsbuskar i de korta passen mellan rökningen och vilan. Några närliggande björkar skänkte temporär skugga. Han vandrade av och ann mellan stugan och vinbärsbuskarna. Dessutom hade han ett potatisland och kortare sällskap med några av öns kringdrivande hundar och katter.

Det var en annorlunda dag för Billy som tittade ut över det öppna havet. En dimma kom in från nordost. Solens strålar doldes bakom olika moln som formats i dimman. Vågorna gick medelhöga. Det var en smått byig dag med olika kastvindar. Och medan Billy stod där och små huttrade i blåsten kom han att tänka på sin dåliga ekonomi. Skulderna han hade till byhövdingen och den bittra realiteten att hans odlingar inte gav tillräcklig avkastning.

Han stod där och huttrade och gick över den grusade marken tillbaka till värmen i stugan. I vedboden fanns ett fiskespö och olika drag som han tidigare använt för sporadiska fiskafängen. Det fanns en kniv, linor, rullar och håv.

Han satte sig i en gungstol framför en slocknande eld i en öppen spis. Röken steg från den pyrande brasan genom skorstenen och ut i det fria. Han satt i gungstolen och lät medvetandet slumra. Och samtidigt som han slumrade väcktes han titt och tätt av en tilltagande oro. Den ekonomiska situationen verkade knappast bli bättre och det var inte långt kvar till indrivningen. Han kunde inte leva på de få resurser han hade och tröttheten bedövade honom.

Han väcktes smått bedövad timmar senare. Nu hade eftermiddag blivit kväll och Billy gick ut på tomten och betraktade månen som stilla skymtade bakom förbipasserade molnstrimmor. En ond kväll, ett olycksbådande möte med en regnig sommar. Med ensamma stunder i en gammal stuga. Och de vänner han kände i byn var också de nedtyngda av livets bekymmer.

Speciellt mindes han mötet med byhövdingen och hans fru. Ett ståtligt sällskap som bestämde över öns angelägenheter. Detta par levde på månatliga skatter och bestämde över allmänna förehavanden. De stöttades av en mindre krets lojala bönder och fiskare. Det sades (och detta med stark betoning) att öriket tillhörde en avlägsen samling landområden med långt avstånd till fastland. Att vissa en gång försökt korsa havet men aldrig lyckats.

Så bönderna och fiskarna var strandsatta i öriket.

* * *

Följande morgon vaknade Billy lite tidigare än vanligt. Han kunde inte längre undfly den tilltagande oron. Någotning måste göras och det snabbt. Han tänkte på fiskespöet, dragen och håven i vedboden och drog på sig kläderna. Det var en ny dag som krävde en insats.

Han skulle bege sig till den andra sidan av ön där en timrad eka väntade och Billy skulle ut på ett fiskafänge.

Han hämtade fiskeutrustningen i vedboden och satte av utefter en smal gångstig som ledde till den motsatta sidan av ön. Det var en sällan beträdd stig överväxt av tistlar och taggbuskar som gjorde framkomligheten svår. Men Billy gick omvägar, brände sig stundtals på nässlor men lyckades till slut krångla sig igenom den svåraste sträckan och hade till slut öppen stig. Vinden fick löven att susa. Det var fortfarande tidigt på morgonen och någonstans i öst hade solskärvan letat sig en bra bit upp för horisonten. Bitvis passerade Billy leriga vattenpölar. Draget som fästs vid linan trasslade in sig i näraliggande hallonbuskar. Han fick klippa linan och placera draget bland resten av betena i fiske boxen.

När Billy kom fram till strandbrinken möttes han av ett sällskap fiskare som tysta iakttog Billy med en misstänksam undran. Billy hade inte setts på den östra sidan av ön på mycket länge. Han var fiskeintresserad som barn men hade senare uppslukats av trädgårdsskötseln och långa dagar i skydd från väder och vind. Fiskarna tillhörde den skara fiskare som stöttade byhövdingens angelägenheter. De var tysta, misstänksamma, avogt inställda till Billy och hans fiskafänge. Billy passerade männen och gick ner i sin gamla båt. Lade ut från land och satte sig ner i mitten av ekan. Han monterade årorna i årtullarna och började ro bort från land.

* * *

Vinden hade mojnät. Dagen som ersatte den smått dimmiga morgonen fick vattnet att glittra. Stim av silvriga fiskar passerade under den gamla ekans skrov. Billy kunde inte hoppas. Kunde inte föreställa sig en större fångst då han inte brukat vattnen på flera år. Faktum var att varje år satte rovfisken i rörelse. Att de liksom uppehöll sig på olika platser beroende på vilket år det var. Vissa platser fiskades dessutom ut av fiskarnas nät. Och därigenom var det helt slumpartat vilken plats som skulle reta fisken till hugg under det givna året.

Billy stannade upp ekans framfart vid ett skär med uppstickande stenar. Han kastade ankar, monterade draget på linan och kastade ut med en ung fiskares iver. Så lång tid hade passerat sedan han sist var ute. Han hade vant sig vid latheten, vid stilla stunder framför den pyrande brasan.

Han vevade in draget efter att han låtit det sakta sjunka till botten. Han hoppades på någon Abborre, en Gädda eller till och med en hungrig Havsöring. Men ju fler kast han kastade och ju fler in vevningar han utförde, med lätta ryck och andra tekniker tycktes inget hända. När han skådade ner i havets djup såg han något glimma på skärets botten: Ett glänsande ankare, rester av ett nät. Någon död Gädda sågs också som ruttnat i det gamla nätet.

Billy tog några djupa andetag. Han var ensam ute på fjärden. Den dåliga ekonomin fick hans själ att misströsta. Men situationens allvar fick honom att skärpa sig. Han sökte upp nya platser. Rodde drag med spöet hängande vid akterspegeln. Sporadiska hugg avslöjade att någon mindre Gös fallit för betet. Billy vevade in men tvingades släppa Gösen som knappast dög till mat.

Dagen fortsatte på samma sätt. Billy drev utefter sjögräsbevuxna grundområden. Provade att pilka vid djupare platser. Satte sig på land och åt av vildhallon på avlägsna öar. Dagen mörknade och beredde Billy på kväll. Han rodde bittert ekan tillbaka till den avlägsna strandbrinken där de misstänksamma fiskarna iakttog Billy på nytt i sällskap av byhövdingens fru.

Billy angjorde ekan och drog upp den på land.

”Var har du varit?” började byhövdingens fru, ”Du har inte setts till sjöss på flera år.”

”Jag har levt på trädgårdsskötsel som din man känner till.” sade Billy, ”Och skatterna ska betalas som överenskommet.”

”Vad gör du då här ute?” undrade byhövdingens fru.

”En kortare fisketur för omväxlingens skull.” sade Billy.

Byhövdingens fru (som hette Beatrice) betraktade den unge mannen som var gänglig till sin natur. Ett kort skägg växte på det bleka ansiktet, rödskimrande, nästan rostrött. Beatrice var rund till sin form. Gödd på näringsrika grödor, fisk och mjölk från kringströvande boskap. Det var en stor kontrast mellan de båda. En magisk kontrast. Ägaren och den ägda, separerade av ålder och kön.

Ganska snart gick det upp för Beatrice att Billy var en lögnare. Han hade fått flera chanser att betala sin skatt. För varje gång kom nya ursäkter. Nya berättelser som skulle styrka att trettioåringen faktiskt kunde dra in sin del och därigenom var berättigad att bo kvar på ön som alla andra.

Billy gick uppgivet vid strandbrinken och betraktade de avlånga svallen som kom in från öst. Det var en strandlinje som pryddes av mörk tång, ljusa snäckor och en och annan mussla. Faktiskt kravlade också en havssköldpadda upp ett trettiotal meter bort. Billy stoppades snart av Beatrice som förstått allvaret i situationen.

”Hej du.” sade Beatrice, ”Du fick ingen fångst denna gång men jag ska ge dig en ny chans. Att ro mig ut till ett annat fiskeställe. För som du vet förflyttas de fångstgivande platserna från år till år.”

”Vad menar du?” sade Billy oskuldsfullt.

”Du ska få chansen att fiska ihop din del av skatten.” sade Beatrice, ”Men bara sedan jag visat dig var fisken står.”

Billy blängde avslöjat på Beatrice och insåg att det inte fanns något att tillägga.

Paret skulle bege sig ut i kvällen trots att Billys muskler protesterade.

* * *

Kvällen färgades av en stilla aftonrodnad. Billy och Beatrice passerade de första skären, passerade förbi stenarna där Billy sett det blänkande ankaret.

Fiskeförhållandena hade förändrats sedan flera år. De stora fångsterna visade sig aldrig bli vanliga, snarare motsatsen.

Men Billy rodde ut mot nya vatten, med tunga årtag.

Snart ankrade paret upp vid ett avlångt grund. Där det öppna utrymmet mellan två olika holmar hyste ett längre grundområde. Det pratades inte. Beatrice hade tidigare pekat och dirigerat den unge mannen till det nya stället. Ett ställe som hon själv sade sig ha upptäckt under andra fisketurer.

Billy kastade ut, iakttog det flygande draget och såg det träffa vattenytan ett trettiotal meter bort. Aftonrodnaden avspeglade sig i vågmönstret från tillslaget. En halvljummen, smått kall dimma, gjorde sikten smått bristfällig. Beatrice tog på sig en tjockare tröja. Billy gjorde likadant.

Någonstans här, mittemellan det avlägsna fastlandet och det närmare öriket slogs Billy av en mörk misstanke. Hur de alls kunde leva så isolerat. Där pryldar visserligen tillverkades av en fungerande infrastruktur men där saker som fiskespön och välsydda tröjor inte hade tillverkats på plats. Någon gång i det förflutna måste någon korsat oceanen trots omöjligheten och de svåraste odds.

Det hela var knappast orimligt.

Billy kastade och kastade. Lade ut kasten i formen likt en solfjäder. Alla vinklar provades, olika drag testades och även inspinning på olika djup. Billys medvetande föll i trans. Det var som att han var tillbaka i det förflutna. I tryggheten av den öppna spisen. Som att överklighet blandats med verklighet och fått en förändrad nyans. Men det var en annorlunda ungdom, en annorlunda resa. En resa som stannat upp. Som ett stilla vågskvalp.

Billy fick ett bottennapp. Han föll ur transen och tittade skärtrat på Beatrice. När Billy stirrade ner i havets djup tycktes han sig se en enorm form lösgöra sig från botten. En gigant, ett havsmonster av oanade proportioner.

Och när Billy drog in linan välvde vattenytan till, linan sträcktes och forsade hastigt ur rullen. En enorm Torsk, en gigantisk Gädda, eller rentav en Grundvattenshaj?

Beatrice bara stirrade. Nog hade hon fått höra stora berättelser om denna plats. Alla skrytsamma historier om jättefångster. Men aldrig hade hon tänkt sig något så ovanligt som en okänd jätte på denna plats.

”Det är nog bäst att vi åker hem.” sade Beatrice, ”Men innan vi gör det är det nog bäst att vi tänder en brasa på en av holmarna.” sade hon, ”Så att vi kan återhämta oss från chocken. Jag anar förstås också att du själv är rejält trött.”

Billy nickade. Han transporterade Beatrice till en av holmarna men sade att han själv ville göra några kast till. Så att han inte skulle återvända till öriket utan minsta fångst. Indrivningen var ju nära förestående.

Kvällen blev svalare och kväll blev till natt. Billy fiskade med snabb inspinning vid ytan kring holmen. Draget liksom studsade i ytan. Han rodde runt holmen och provade flera invanda tekniker. När han passerade runt holmen och båten kolliderade med ett grund högg det till på nytt. Billy drog och vevade och en mindre Gös lät sig så småningom håvas. Men precis när Gösen skulle lyftas ombord tornade skuggan upp sig från botten igen: En gigantisk form vände snart kurs och slog en enorm kroppsdel i vattenytan. En okänd art, en avart. En hemlighet lik hemligheten om det avlägsna öriket.

Billys medvetande hade flackat. Han såg bara Beatrice nakna kropp som flöt på den stilla ytan.

En gigantisk form, en undervattensjätte eller platonisk ide varelse, slet tag i Beatrice kropp som dränktes. Billy vände på huvudet och såg det fasansfulla. Han förstod nu att han längre inte drömde. Havsvidundret, något gigantiskt okänt, hade försvunnit under ytan med Beatrice kropp.

I den stunden drabbades Billy av nya skakningar. Som att det var denna stund som skulle avgöra riktningen för hans liv. Att rädda Beatrice från det gigantiska monstret eller panikartat fortsätta tillbaka till stranden. Han kunde göra det. Han kunde bryta med sitt tidigare liv. Eller fortsätta som förut. Och om han återvände hem skulle han göra det utan framtid.

Monstret slog i periferin. Skrik hördes från Beatrice över vattnets krökning. Billy monterade den nyfångade Gösen i änden på sin lina. Nära båten. Monstret föll för betet. Beatrice kom upp till ytan i käftan på den enorma varelsen: Leviathan, en omöjlig möjlighet. Precis som det avlägsna öriket inte kunde finnas.

Men verkligheten var alltid större än den största av sagor.

Leviathan hade Beatrice i sina tunga käftar. Och Billy slog besten med änden av en åra. Och någonstans där träffades monstrets svaga punkt och varelsen släppte Beatrice och återvände till det mörka djupet.

Billy drog upp Beatrice kropp med skakande armar. Beatrice hade sårats och blödde ymnigt. Men Billy svepte sin tjocka tröja kring såren och Beatrice fick chans att hämta andan. Det var något storslaget. Hur en skatteindrivares offer hade utmanat ödet och gjort en heroisk insats.

Det handlade inte om klassisk heroism utan snarare om ett sällan beskådat öde: Om att den beskattade en gång för alla tog sig över sin inneboende svaghet. Om att han kanaliserade en inre drivkraft till överskridande för att utmana livet och ödet.

Efteråt, när Beatrice med kall frossa diskuterade det som ägt rum, sade hon att Billy hade gjort sitt. Han hade bevisat sig värdig att förlösas från alla pålagda skatter. Och hemligheten, som fångat Billy i skattebetalarens slaveri, var den ultimata sanningen:

Att öriket, med de omslutande holmarna, inte låg långt ute till havs. Att det var nära till fastlandet och att detta kunde nås med en vanlig båt.

”De har det bättre på fastlandet.” fick Beatrice fram mellan sina rytmiska skälvningar, ”Och det är bäst att du ger dig av i natt.”